

SECTION 5. ART AND CHALLENGES OF CULTURE GLOBALIZATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-609-6-9>

PROBLEMS OF FOLK SONG PERFORMANCE IN THE AESTHETIC PARAMETERS OF METAMODERNISM

ПРОБЛЕМИ НАРОДНОПІСЕННОГО ВИКОНАВСТВА В ЕСТЕТИЧНИХ ПАРАМЕТРАХ МЕТАМОДЕРНУ

Breslavets H. M.

*Candidate of Art Studies, Associate
Professor,
Dean of the Faculty of Musical Art,
Associate Professor at the Department
of Pop and Folk Singing
Kharkiv State Academy of Culture*

Бреславець Г. М.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
декан факультету музичного
мистецтва, доцент кафедри
естрадного та народного співу
Харківська державна академія
культури*

Karchova Yu. I.

*Candidate of Art Studies,
Senior Lecture at the Department of Pop
and Folk Singing
Kharkiv State Academy of Culture*

Карчова Ю. І.

*кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри
естрадного та народного співу
Харківська державна академія
культури*

Tesler T. M.

*Candidate of Art Studies, Associate
Professor,
Associate Professor at the Department
of Pop and Folk Singing
Kharkiv State Academy of Culture
Kharkiv, Ukraine*

Теслер Т. М.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
доцент кафедри естрадного та
народного співу
Харківська державна академія
культури
м. Харків, Україна*

Глобалізаційні тенденції, які визначають специфіку епохи метамодерну, позначеної уніфікаційними, інтеграційними спрямуваннями, значною мірою проблематизують буття народнопісенної традиції та народнопісенного виконавства як маркерів національної культури. Їх функціонування у просторі культури межі ХХ–ХХІ ст. ускладнюють всеохопні процеси нівелювання меж національних культурних

просторів, сутності конструктів національної художньої картини світу та специфіки її закарбування в художній практиці. У таких умовах неоднозначності набуває збереження в обріях народнопісенного мистецтва його ментально зумовленої сутності – перманентних та фундаментально значущих концептуальних, світоглядних параметрів.

Їх традиційною місією було забезпечення здійснення соціальної функції «повної чи часткової соціалізації особистості, інтеграції з національною свідомістю» [3, с. 154], творчої реалізації процесу самоідентифікації особистості на ґрунті національної системи цінностей. Однак у просторі культури, «пронизаної» зокрема надактивними комунікаційними зв'язками та транснаціональними економічними процесами, народнопісенна традиція постає перед потенційною загрозою втрати національної ідентичності. Зазначимо, що за історичних, політичних тощо причин народнопісенному мистецтву судилося бути концентрованим утіленням ментальних основ, засобом збереження ідентифікаційних інтенцій та історичної пам'яті і тому певна дестабілізація такого статусу стає певним викликом буттю національної культури.

«Розкриття» кордонів академічної, фольклорної та масової традицій музичного мистецтва, як відбиття процесу творення єдиної глобальної культури, зумовлює неоднозначні зрушення і для функціонування народнопісенного мистецтва. Серед них – зміни простору існування та пов'язані із цим процеси «винесення» на сцену, певної деструкції усталених комунікаційних механізмів [2, с. 140], а також синтезування з виразовими палітрами академічної традиції та масової культури. Це має результатом певну деструкцію комплементарної сукупності атрибутивних маркерів народнопісенного мистецтва та його дестабілізацію як художньої цілісності у часі та просторі.

Водночас, демонструючи здатність до модуляції в інші художні контексти, адаптації до різних стильових просторів та нетрадиційних виразових систем, народнопісенне мистецтво в параметрах глобалізованої картини світу виявляє високий дифузійний виразовий та виконавський потенціал та слугує ментально детермінованою ланкою індивідуалізовано інтерпретованого зв'язку між сферами музичного мистецтва та виконавськими традиціями.

Одним із варіантів такого зв'язку сфер музичного мистецтва є модуляція народнопісенної виконавської традиції у царину естрадного мистецтва. Як утілення мікстових стильових тенденцій сьогодення, естрадна модифікація народнопісенного мистецтва постає в множинності унікальних виконавських концепцій. Їх плюралізм та варіативність співвідношення в них атрибутивних рис та рис,

«привнесених» у результаті полілогу культурних традицій у синхронії та діяхронії, співзвучна мультикультуралізму початку ХХІ ст.

Масштабність такого синтезу, полілогу традицій відбивається в апробації народнопісенним мистецтвом специфічних естрадних технік – мелізмів, штробасу, белтінгу, субтону, твангу, гроулігу тощо. Урізнобарвлюючи виразову палітру народнопісенного виконавства, такі виконавські засоби стають чинником його вписування в сучасні звукові реалії та реалізації його буттєвого потенціалу.

Інший вимір буття народнопісенного мистецтва складається на перетині його характерних рис та електронних звучань. Інтенсивність їх синтезування зумовила формування такого спрямування як фолктроніка («електро-фольк»), у межах якого повноправними компонентами естетичного цілого є «використання акустичних народних інструментів (чи імітація їх звучання), електронних та танцювальних ритмів, виразних фольклорних елементів (вокальної манери, народних текстів, інтонацій народних пісень)» [4, с. 44].

Глобальний мікст культур крізь призму народнопісенного мистецтва має також сучасним вираженням творення простору world music, у якому в універсальну цілісність зливаються національно детерміновані показники музичного мислення та мовлення. Виявленням цього є розширення виконавської палітри засобами виразності, характерними для різних національних виконавських традицій, і притаманна сучасним репрезентаціям народнопісенного мистецтва умасштаблена темброва аура. Її специфіка зумовлюється апробацією атрибутивних для різних національних культур тембрових маркерів та надання їм самостійного змістотворного статусу чинників універсальної соносфери сучасної музичної культури.

Певні загрози сучасному буттю народнопісенного мистецтва в масштабності його ментальних горизонтів створює потужний процес інтенсифікації кітч у глобалізованому світі. Демонструючи домінантність таких рис, як «стереотипізованість, тиражованість, розрахованість на масового споживача та водночас апеляція до рефлексивної емоційності» [5, с. 62], кітч постає в культурному просторі як всепроникне явище. На концептуальному, змістовому рівні його вторгнення у народнопісенну сферу стає чинником примітивізації ментальних маркерів, на виконавському рівні – зумовлює загрозу втрати багатства та різноманіття виразової палітри. Проте зазначимо і потужний вплив кітчєвих трансформацій народнопісенного мистецтва на перцептуальному рівні, що виявляється у потенційному формуванні естетично зниженого, поверхневого уявлення щодо сутності та специфіки народнопісенної традиції.

Своєрідним доцентровим, опозиційним модусом буття народнописенного мистецтва в умовах глобалізації видається можливим визначити виконавську реконструкцію фольклорного тексту, зокрема в репродуктивній та стилізаційній формах виконавського фольклоризму [1]. Виконавські виміри реконструкції фольклорного тексту на концептуальному рівні мають основою інтеріоризоване, імперативне творче прагнення збереження духовного спадку нації, на рівні засобів виразності – репрезентацію регіональної та жанрово-стильової специфіки фольклорних зразків, різноманіття яких віддзеркалює внутрішню багатовимірність народнописенної традиції.

Література:

1. Бреславець Г. М. Реконструкція фольклорного тексту в українській музичній культурі останньої третини XX – початку XXI століття: автореф. ... дис. канд. мистецтвознавства: 26.00.04. Харків : Харківська державна академія культури, 2018. 19 с.
2. Карчова Ю. І. Сучасні тенденції інтерпретування української народнописенної виконавської парадигми. *Культура України*, 2018. Вип. 61. С. 138–148. DOI <https://doi.org/10.31516/2410-5325.061.014>
3. Сінельніков І. Г., Сінельнікова В. В. Народно-музична традиція в сучасних сценічних практиках. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*, 2021. Вип. 45. С. 148–155. DOI: 10.31866/2410-1176.45.2021.247386
4. Трінко О. Українська фольктроніка: синтез фольклору та поп-музики. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2021. Вип. 36. Т. 3. С. 43–46. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-3-7>
5. Уманець О. В. Кітч у просторі культури межі XX–XXI ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022. Вип. 47. Т. 4. С. 60–65. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-4-10>